

LES LLUITES PEL SEGON ALLIBERAMENT D'ÀFRICA

La influència de Thomas Sankara sobre el moviment intel·lectual i social

Demba Moussa Dembelé
AfricaInfomarket
10-02-2008
www.rebellion.org

El període de les independències dels països africans a partir de finals dels '50 i principis dels '60, marca una etapa important en la llarga lluita dels pobles africans per alliberar-se del jou colonial i de totes les demás formes de dominació estrangera. Aquest període suscità grans esperances en els pobles africans. Fou percebut com una etapa crucial cap a un desenvolupament endogen els pilars del qual serien la sobirania política dels pobles i el control dels recursos naturals.

Les independències dels anys 1960 representaven una victòria total sobre la ideologia imperialista de la pretesa "missió civilitzadora" dels Occidentals a Àfrica. Aquestes independències havien contribuït a tornar cert orgull als africans, obrint una via pel redescobriments i la reapropiació de la veritable història del continent. Sota l'impuls del president Nkrumah, els primers països independents havien iniciat un procés d'unitat, que culminà amb la creació de la Organització de la Unitat Africana (OUA), el 25 de maig de 1963, a Addis Abeba (Etiòpia). Aquesta unitat, tot i les divergències ideològiques i polítiques dels dirigents africans, donava un nou impuls a les lluites d'alliberament al continent i a la lluita contra l'odiós sistema d'apartheid a Sud-àfrica. Les independències també van tenir certa influència sobre les lluites dels pobles d'origen africà contra la opressió i la discriminació que patien. Fou sobretot el cas del moviment pels drets civils d'Estats Units als anys seixanta.

I) Els límits del Primer Alliberament d'Àfrica

Però 50 anys més tard, no podem fer altra cosa que constatar que les independències no han acabat amb la dominació del continent africà. Sobretot, no han dut a una ruptura amb el model heretat de la colonització. La dependència externa d'Àfrica s'ha accentuat, el control i l'espoli dels seus recursos han empitjorat i la pèrdua de sobirania sobre l'elaboració de les seves polítiques de desenvolupament s'ha accelerat amb els programes d'ajustos imposats des de fa quasi tres dècades pel Banc Mundial i el Fons Monetari Internacional (FMI).

Tot i la creació de la Unió Africana i de l'existència de vàries agrupacions regionals, Àfrica està molt lluny de la unitat, tal i com ho han demostrat les

negociacions amb la Unió Europea sobre els Acords de Partenariat Econòmic. Sens cap dubte, el continent manca d'un lideratge que pugui mobilitzar als pobles entorn a una visió audaç i unificadora, tal i com ho feren Nkrumah (Ghana), Nasser (Egipte), Nyerere (Tanzània) i molts més, en el cas de les independències.

A) Naixement del neocolonialisme

Una gran mancança d'aquestes independències prové del fet de que la majoria d'elles van ser atorgades per les antigues potències colonials, la qual cosa les converteix en independències superficials. Gràcies a això, aquestes potències substituïren la colonització indirecta -el neocolonialisme- a la colonització directa. Quasi totes les relacions de dominació seguiren intactes, així com les institucions creades amb la finalitat de legitimar-les. Fins al punt de que en la majoria dels casos, la independència era un engany i donava la il·lusió d'una "sobirania" que sols existia sobre el paper. De fet, alguns països que es trobaven dins d'aquesta categoria serviren de base per a desestabilitzar a altres països realment independents i a determinats Moviments d'Alliberament Nacional de països o nacions encara dominades. Per exemple, a Àfrica Occidental, Costa de Marfil i Senegal han estat utilitzats per França per desestabilitzar a Guinea, durant els anys de la presidència de Sékou Touré.

En l'àmbit econòmic, aquestes polítiques de desestabilització consistien en sabotejar econòmicament o en asfixiar a les finances nacionals per impedir l'èxit dels esforços de reconstrucció nacional dels règims "hostils". A nivell polític, es dugueren a terme determinats cops d'estat contra dirigents titllats de "pro-comunistes" pels països occidentals durant la guerra freda. Fou el cas del president Nkrumah a Ghana i del president Modibo Keita a Mali. En altres casos, es cometeren crims odiosos, com els assassinats de Patrice Lumumba al Congo o de Thomas Sankara a Burkina Faso.

Per tant, un dels factors més importants del fracàs relatiu del Primer Alliberament d'Àfrica fou la substitució del colonialisme pel neocolonialisme. Les estructures econòmiques, financeres i polítiques que havien servit per a subjugar als africans i per l'espoli dels seus recursos seguiren intactes. A més, les antigues potències colonials instal·laren bases militars o imposaren acords de defensa que els donaren el control sobre els exèrcits recent creats d'aquells països i per tant, sobre la seva seguretat. A través d'aquest control, les antigues metròpolis van poder dur a terme una desestabilització permanent dels nous estats, com ho demostra la multiplicació dels cops militars que assolaren al continent durant les dues primeres dècades i després.

B) Continuïtat i persistència de la "balcanització"

El triomf del neocolonialisme es feu possible gràcies a la persistència de la balcanització del continent, heretada del període colonial. Al acceptar mantenir les fronteres definides pels colonitzadors, els joves estats africans empitjoraven la seva situació de debilitat, la seva fragilitat i incapacitat a l'hora de resistir a

les pressions de les antigues potències colonials. Aquesta balcanització limitava considerablement l'abast del projecte d'unitat africana, que representava la Organització per la Unitat Africana (OUA), l'antecessor de la Unió Africana (UA). No obstant, el president Nkrumah havia advertit dels perills d'aquesta divisió, al dir que "Àfrica ha d'unir-se o morir". Però no havia estat escoltat. A la llum de la situació actual del continent, la seva advertència sona com una profecia i Àfrica segueix pagant un preu molt elevat per la seva fragmentació, tan a nivell polític com econòmic.

La raó principal del fracàs dels esforços realitzats per assolir una veritable unió política potser resideix en les pressions i sabotatges de les antigues potències colonials, que veuen en aquesta unitat un perill pel manteniment de la seva dominació. El rebuig de la majoria dels presidents dels països independents és un segon factor. Prefereixen quedar-se amb les seves "independències", la seva bandera i sobretot, amb les seves relacions bilaterals "privilegiades" amb l'antiga metròpoli. Aquest és particularment el cas dels països "francòfons", és a dir, de les antigues colònies franceses. Explica per exemple el fracàs de determinats intents d'unificació, com la Federació de Mali, entre l'actual Mali i Senegal. Explica també el manteniment d'una moneda com el franc CFA, totalment controlada per França.

Finalment, la guerra freda entre el camp soviètic i els països occidentals també va contribuir a socavar la unitat dels països africans i a fer créixer les divisions dels dirigents africans, sotmesos a una pressió constant per part dels bàndols.

C) Debilitats del lideratge

A part dels factors heretats de la colonització, la naturalesa del lideratge africà, sobretot en la majoria dels països la independència dels quals havia estat "atorgada", va jugar un paper important en la persistència de la balcanització i en el fracàs del Primer Alliberament d'Àfrica. De fet, en molts països, els dirigents estaven d'acord amb els plans de la metròpoli, és a dir, amb la posada en marxa del neocolonialisme. Al acceptar la continuïtat de les relacions heretades de la colonització, aquells líders renunciaven a qualsevol intent de transformació econòmica i social i a un autèntic programa de construcció nacional i d'unificació africana.

D'aquesta manera, fomentaven el reforçament dels llaços de dependència que els unien amb la metròpoli, en tots els àmbits.

De fet, la major part dels dirigents dels primers anys de les independències tenien una "consciència nacional" bastant dèbil, és a dir, tal i com ho entenia Frantz Fanon, que mancaven de voluntat política i de certa disposició per superar els interessos personals o del grup amb la finalitat de defensar els interessos vitals de la nació. Molts dirigents no tenien altra ambició que la d'exercir el poder per treure-li'n profit. La seva adhesió a la ideologia neocolonial era més fàcil encara ja que havien heretat països sense una veritable infraestructura i amb uns recursos humans molt limitats. Si hi afegim la desconfiança d'alguns líders cap als seus propis pobles i intel·lectuals, sovint considerats com uns simples inoportuns, entenem la facilitat amb la que aquells

presidents es rendiren al control de la metròpoli. La preponderància d'aquest gènere de lideratge va fer fracassar tots els intents d'unitat política d'Àfrica, així com d'integració econòmica, a nivell subregional i continental. De fet, la naturalesa del lideratge en la majoria dels països fou i segueix sent un dels principals problemes del continent.

Per tant, la conjunció d'aquests factors explica el fracàs del primer alliberament d'Àfrica, iniciat per les independències al principi dels anys seixanta. Aquest fracàs fou encara més palpable quan el Banc Mundial i l'FMI començaren les seves intervencions a finals dels setanta, com a resposta a la crisi del deute extern. Trobaren a un continent que, en bona mesura, anava encaminat cap al procés de recolonització. La major part de les fites d'aquestes dues primeres dècades d'independència havia estat qüestionada. Els estats postcoloniais travessaven una crisi profunda de legitimitat arrel del fracàs del projecte neocolonial, del qual eren un dels elements claus. El Banc Mundial i l'FMI no feren altra cosa que accentuar aquest procés de recolonització imposant els seus programes d'ajust estructural a principis dels vuitanta.

II) Les lluites pel Segon Alliberament d'Àfrica

Tot i així, allò no fou suficient per trencar la resistència dels pobles africans. Al contrari, els sindicats obrers es van oposar amb molta força als plans d'austeritat imposats pel Banc Mundial i l'FMI. Els intel·lectuals africans, a través de diverses ONG i instituts d'investigació, desmuntaren els anàlisis i les tesis d'aquelles dues entitats. La OUA i la Comissió econòmica per a Àfrica (CEA), publicaren el Pla d'Acció de Lagos (PAL), un primer i agosarat intent del continent per trencar amb els models heretats de la colonització. Aquest pla, fruit de varis anys de reflexió i d'encontres entre intel·lectuals i responsables africans, era un producte 100% africà, sense intervenció externa. Però uns mesos més tard, el Banc Mundial publicava un document, conegut sota el nom de "Pla Berg", del nom del seu autor, Elliot Berg, el principal objectiu del qual era contrarestar el Pla de Lagos.

En l'àmbit polític, tot i els mitjans molt limitats, la OUA seguia mobilitzant la opinió africana i internacional per a recolzar la lluita del poble sud-africà contra l'odiós sistema d'apartheid i alliberar les últimes colònies del continent.

A) Les contribucions de Sankara

En aquest context, la figura emblemàtica de Thomas Isidore Sankara, líder carismàtic de la revolució burkinabé, pren una dimensió significativa. L'arribada de Sankara i dels seus companys al poder havia estat el resultat de la resistència duta a terme per les forces polítiques i socials africanes contra el neocolonialisme i els intents de recolonització dels programes d'ajust estructural. Sankara i els seus companys d'armes prengueren el poder en un país considerat com un "dels més pobres" del món! El geni de Sankara consistí en entendre que la primera cosa que s'havia de fer era emancipar la ment dels seus compatriotes i de descolonitzar els seus esperits. Això explica per què

començà per tornar-los el seu orgull convertint l'antic "Alto Volta" en "Burkina Faso", o "país dels homes íntegres". No fou un simple canvi de nom, com va ocórrer al Zaire de Mobutu. Amb Sankara, aquest canvi tenia un rerefons ideològic, polític i cultural. La referència al "país dels homes íntegres" va permetre que el poble recobrés el seu orgull i la seva dignitat, perquè tingués confiança en sí mateix i fe en la seva capacitat per llaurar un futur, comptant sobretot amb les pròpies forces.

La lluita pel Segon Alliberament d'Àfrica està en una fase avançada, i la batalla s'estén a tots els fronts. Tot i les aparences, Àfrica es troba en la via de la seva emancipació. Les convulsions actuals són les senyals anunciadores d'una Nova Àfrica que neix enmig del dolor. Els pobles africans han reprès la torxa encesa per Nkrumah, Lumumba, Sankara i demés líders i intel·lectuals africans, amb la finalitat de dur a terme la seva missió. No volen seguir acceptant que altres parlin en nom d'Àfrica i decideixin per ella.

1) Un líder visionari

A més de ser un revolucionari sincer, Thomas Sankara era un gran visionari, igual que Kwame Nkrumah (Ghana). De fet, totes les grans qüestions que constituïen el nucli de les lluites dels pobles africans i dels debats internacionals, havien estat en el punt de mira de les polítiques implementades per Sankara. Havia donat molta importància a la protecció del medi ambient, que s'ha convertit avui en dia en una prioritat mundial. També va entendre que la llibertat i la independència d'un país s'han de fonamentar en la capacitat d'aquest país d'alimentar-se per sí sol. D'aquí la gran mobilització del poble burkinabé per arribar a la sobirania alimentària. Més enllà d'aquesta sobirania, exhortava al seu poble perquè consumís el que produïa. Aquestes polítiques eren els eixos de la seva visió d'un desenvolupament autocentrat, en ruptura amb l'herència imperialista i colonial. La lluita contra la corrupció, molt de moda aquests dies, i que els països occidentals utilitzen com a condició per a la concessió de la seva suposada "ajuda", era una de les prioritats de Thomas Sankara. No ho feia per aconseguir els "favors" dels països desenvolupats, sinó per sanejar la moral pública i enfortir la confiança del poble en els seus dirigents i en les institucions públiques. La promoció i protecció dels drets de la dona, la guerra contra totes les formes de discriminació de gènere, també formava part de les seves prioritats polítiques. Pel què fa al deute d'Àfrica, era l'únic cap d'Estat que el denunciava com un instrument de dominació fins com una nova forma d'esclavització del continent. Al juliol de 1987, escassos mesos abans del seu assassinat, deia: "el deute, sota la seva forma actual, és una reconquesta d'Àfrica, perpetrada de forma intel·ligent, perquè el seu creixement i el seu desenvolupament segueixin uns patrons, unes normes totalment estranyes per a nosaltres. Fent-ho de tal forma que cadascun de nosaltres es converteixi en l'esclau financer, és a dir en l'esclau sense més, de gent que han demostrat ser el suficientment oportunistes, maliciosos i mentiders com per invertir els seus fons en els nostres països amb la obligació de que els hi retornéssim".

Aquest anàlisi pertinent del paper del deute extern d'Àfrica exemplifica encara més el caràcter visionari del lideratge de Sankara. De fet, el deute ha demostrat que era un instrument de dominació en mans dels països occidentals, del Banc Mundial i de l'FMI per recolonitzar a Àfrica i accelerar l'espoli dels seus recursos a través de les privatitzacions i demés polítiques neoliberals que han tret als països africans el dret d'elaborar les seves pròpies polítiques de desenvolupament.

2) Hereu dels dirigents i dels pensadors revolucionaris

El pensament i l'acció de Thomas Sankara tenien la seva principal font d'inspiració en alguns dels "Pares de la Independència" i dels eminents pensadors del continent. De fet, Thomas Sankara era un digne hereu de Kwame Nkrumah, Patrice Lumumba, Amílcar Cabral, Julius Nyerere, Gamal Abdel Nasser, Ahmed Ban Bella, Steve Biko i de molts altres líders i revolucionaris panafricanistes. Sankara també coneixia les idees dels grans pensadors africans i de la Diàspora, com Cheikh Anta Diop, Joseph Ki-Zerbo, Frantz Fanon, Osende Afana; Félix Moumié, Abdou Moumouni, William E. DuBois, Malcolm X, Walter Rodney i molts més pensadors panafricanistes.

Però Thomas Sankara, com a revolucionari, també havia estat influenciat per altres pensadors revolucionaris a nivell mundial. En aquest sentit, una setmana abans de ser assassinat va organitzar una cerimònia de commemoració del gran revolucionari i indomable lluitador per la llibertat que fou Ernesto "Che" Guevara. Aquest homenatge també era una forma de demostrar la seva profunda admiració i el seu recolzament indefectible a la Gran Revolució Cubana liderada per Fidel Castro. Recolzava a tots els pobles en lluita contra l'imperialisme i el neocolonialisme.

Aprofitava totes les oportunitats, tan a Burkina com fora del país, per denunciar les agressions i crims del sistema imperialista mundial contra els pobles del món, i per recolzar les lluites dels pobles i nacions contra el colonialisme i l'explotació del sistema capitalista.

Per a Sankara, aquest recolzament era molt natural, ja que per ell, la revolució burkinabé era l'hereva de totes les revolucions del món, de totes les lluites dutes a terme pels pobles i les nacions oprimides de la història.

Molt abans dels estralls causats pels programes d'ajust estructural, havia denunciat les polítiques del Banc Mundial i de l'FMI i havia rebutjat la seva "assistència". Tractava els "experts" de bocamolls, els consells dels quals no feien altra cosa que enfonsar encara més als països en la crisi econòmica i la dependència externa. A la vegada, fustigava "l'ajuda" internacional que contribuïa a empitjorar la dependència dels països del Sud.

Tot això el convertia en un revolucionari profundament sincer i solidari amb tots els pobles en lluita. El seu valor, la seva temeritat, el seu carisma i el seu lideratge visionari havien acabat per convertir-lo en una llegenda viva. El seu últim sacrifici i la profunditat del seu missatge feren d'ell un heroi llegendari, un

“magnífic príncep negre” qui, a l'igual que Malcolm X, l'Afroamericà, tornarà algun dia per alliberar als pobles africans de la opressió.

3) La visió de Sankara sobre l'Alliberament d'Àfrica

Per a Thomas Sankara, la lluita és la única via possible cap a la llibertat i la felicitat. Aleshores s'havia de mobilitzar al poble perquè lluités pel progrés social, per la justícia, la llibertat, la sobirania i per reconquerir la seva dignitat humana. Per a ell, aquesta dignitat era fonamental. Tot el demés quedava subordinat a aquest objectiu primordial. Per això pensava que la repartició del producte nacional i el model de consum havien de ser supeditats a la realització d'aquest objectiu. D'aquí el principi segons el qual s'ha de “comptar amb les seves pròpies forces” i consumir el que un produeix. La sobirania alimentària era un eix estratègic de la política de Sankara, perquè era conscient de que un país que no podia alimentar-se corria el risc de perdre no sols la seva independència sinó sobretot la seva dignitat. Per a mobilitzar al poble i reforçar la seva unitat, Sankara sabia que havia d'acabar amb l'apartheid nacional, un sistema en el qual una minoria disposava de la majoria dels recursos. Aquesta situació era fruit d'unes relacions feudals alimentades per la colonització.

Per a Sankara, la realització d'aquests objectius passava per la fi del neocolonialisme i la reconquesta de la sobirania dels pobles sobre els seus propis recursos. De fet, per ell, el neocolonialisme és l'enemic principal que impedeix la realització d'aquests objectius. Així doncs, lluitar i vèncer al neocolonialisme és la condició necessària per la culminació de l'alliberament d'Àfrica. Sankara ha aprofundit en aquest sentit més que qualsevol dirigent revolucionari o progressista després de Nkrumah i Cabral, aplicant el principi de que per ser autèntic, el Segon Alliberament d'Àfrica havia de desembocar en la construcció del socialisme. Amb altres paraules, el veritable alliberament no era possible en el marc del capitalisme.

Això encara és més comprensible si considerem el tribut molt elevat que Àfrica ha pagat pel naixement i desenvolupament del capitalisme. Com bé sabem, l'esclavitud ha jugat un paper clau en el que Karl Marx va anomenar “l'acumulació primitiva” del capital. El colonialisme ha jugat un paper primordial en el desenvolupament del capitalisme a EUA i en particular a Europa. La prosperitat actual d'aquests països prové en gran mesura de l'espoli dels recursos del continent africà i d'altres països del Sud. Per això, tota emancipació econòmica, social, política i cultural del continent necessàriament ha de passar per la ruptura amb el capitalisme.

La visió, les idees i l'acció de Thomas Sankara han tingut molt ressò en el conjunt del continent, perquè encarnava la subversió permanent contra els valors i institucions de l'imperialisme i del neocolonialisme, contra la dominació estrangera. Encarnava una visió optimista del futur, en contra del discurs que predominava a Àfrica. Per això s'oposà al fatalisme de la “pobresa” per mobilitzar al seu poble amb la finalitat de que s'enfrontés als seus propis problemes, enlloc de comptar amb una suposada “ajuda” internacional. Amb el seu impuls, el poble burkinabé va realitzar proeses impensables, entre altres la

construcció del ferrocarril entre Ouagadougou i Kara, la de varies petites preses hidràuliques i sobretot la consecució de la sobirania alimentària.

En quatre anys, entre 1983 i 1987, va aconseguir derrocar determinats mites, molt tenaços, i restar credibilitat a molts estereotips sobre Àfrica gràcies a la seva gran visió, a la claredat del seu pensament i a la sinceritat de les seves conviccions.

B) Les lluites d'avui en els diferents fronts

Però la visió i l'acció de Sankara tenien un abast que desbordava de molt les fronteres de la seva Burkina natal i les del propi continent. Tenia molts seguidors a la resta d'Àfrica. Per això es va convertir en l'heroi i en la referència de la joventut i de totes les forces que lluiten en diferents fronts pel Segon Alliberament d'Àfrica.

1) Les lluites dels intel·lectuals i dels moviments socials

Ja ho hem mencionat abans, les polítiques que formaven part de les prioritats de Thomas Sankara constitueixen avui en dia el nucli de les lluites dels intel·lectuals i dels moviments socials africans. La mobilització contra els programes d'ajust estructural, la lluita per la condonació del deute extern il·legítim del continent, la celebració de l'ideal panafricanista i d'integració d'Àfrica, i el rebuig de les polítiques neoliberals, conformen una sèrie de lluites que totes tendeixen a l'alliberament total d'Àfrica, perquè el continent pugui assumir el seu destí. Aquestes lluites són recolzades pels moviments socials i intel·lectuals com Samir Amin, Théophile Obenga, gran deixeble de Cheikh Anta Diop, Jean-Marc Ela, Aminata Traoré, Boubacar Boris Diop, Mohau Pheko, Thandika Mkandawire, Yash Tandon, Issa Shivji, Adebayo Olukoshi i els investigadors agrupats dins del Consell pel desenvolupament de la investigació en ciències socials a Àfrica (CODESRIA), N'dri Assié-Lumumba i les investigadores agrupades en el sí de l'Associació de dones africanes per a la investigació i el desenvolupament (AFARD), els senyors George Nzongola, Elikia Mbokolo, Djibril Tamsir Niane, eminents historiadors, i molts més.

Tots aquests intel·lectuals comparteixen els valors encarnats per Sankara i els seus il·lustres predecessors. Constitueixen un veritable "exèrcit de l'ombra", i duen a terme una lluita sense concessions contra el neocolonialisme i els seus representants a Àfrica, en particular contra la "Françafrique", contra la dominació imperialista i totes les formes de dominació estrangera, així com contra l'espoli dels recursos d'Àfrica. Alguns d'ells han respost de forma molt contundent a les paraules fal·làcies i insultants que Nicolas Sarkozy va pronunciar en contra d'Àfrica, durant la seva visita a Dakar al juliol de 2007. Aquests intel·lectuals encapçalen la lluita contra el Banc Mundial, l'FMI i la Organització Mundial del Comerç (OMC). Han contribuït de forma important a restar crèdit a aquestes institucions i a deslegitimar les seves polítiques.

També han contribuït de forma important a cridar l'atenció dels dirigents africans sobre el perill dels Acords de partenariat econòmic que la Unió Europea vol imposar a Àfrica.

A nivell polític, han tingut un paper clau en la conscienciació dels caps africans sobre la necessitat d'accelerar la unitat del continent i de reapropiar-se les idees defensades per Nkrumah, Lumumba, Cabral, Nasser, Cheikh Anta Diop, Nyerere i Sankara, entre altres. El debat actual sobre els Estats Units d'Àfrica i el govern de la Unió africana és un exemple clar de la influència que tenen.

Són els dipositaris d'un pensament radical que tendeix a destruir la mentalitat heretada de l'esclavitud i del colonialisme. Es tracta d'un pensament profundament optimista i que té fe en la capacitat dels pobles africans per llaurar-se el seu propi futur de forma autònoma i per trobar la seva pròpia via de desenvolupament, fora dels suposats models "universals". Per a aquest pensament, no hi pot haver una experiència de desenvolupament "universal", sinó més aviat experiències marcades per la seva època i per les característiques del seu espai cultural i social. Poden contenir algun tipus d'ensenyances útils, però no es poden aplicar tal qual en altres societats. Poden contenir algun tipus d'ensenyances útils, però no es poden aplicar tal qual en altres societats. Aquest pensament és profundament alliberador i es basa en la confiança que té en la intel·ligència creadora dels pobles africans. Es tracta d'un pensament audaç, subversiu i vigilant contra qualsevol forma de dominació.

Aquells intel·lectuals estan integrats als moviments socials africans, que desafien el paradigma neoliberal i busquen la construcció d'una altra Àfrica. També estan influenciats per les idees i l'exemple de Sankara i dels seus il·lustres predecessors. L'herència de Sankara i la influència de les seves idees i dels seus missatges són tan presents que l'any 2007, que corresponia al vintè aniversari del seu assassinat, fou declarat "Any Sankara" pels moviments socials africans.

Aquests moviments volen edificar una altra Àfrica a través i pels seus pobles. Una Àfrica alliberada de la dominació estrangera, una Àfrica unida, democràtica i forta, que tingui un pes important a nivell mundial. Aquest objectiu desafia de forma magistral a les forces que volen seguir exercint la seva dominació sobre Àfrica i espoliar els seus recursos. La recerca d'aquest objectiu és un Manifest de llibertat i emancipació intel·lectual, política, econòmica i cultural de gran abast històric. De fet, el primer pas cap a la fi de la dominació imperialista i neocolonialista és l'emancipació dels esperits. No deia Steve Biko, heroi i màrtir de la Revolució Sud-africana que "l'arma més potent entre les mans de l'opressor és la mentalitat de l'oprimit"?

Un dels papers claus dels intel·lectuals i dels moviments socials africans és el de contribuir a aquesta emancipació sense la qual les demés formes d'emancipació no tindrien cap sentit. Rebutjar i restar crèdit als valors del sistema imperialista, deslegitimar aquest sistema i a les seves institucions, aquest és el procés que ha de dur l'alliberament mental i intel·lectual, sense el qual no hi pot haver cap Alliberament. A la vegada, s'hauran de forjar nous

valors i conceptes a partir de la realitat viscuda pels propis africans i no la que els demés escriuen per a ells.

Però la influència de Sankara pel Segon Alliberament d'Àfrica no es limita als moviments socials i als intel·lectuals. També és perceptible a nivell dels Estats africans i dins de les institucions regionals i continentals.

2) A nivell dels Estats

Sens dubte, la caiguda de l'odiós règim de l'apartheid a Sud-àfrica, al 1994, va donar una nova dimensió a la lluita pel Segon Alliberament d'Àfrica, a nivell polític. La creació de la Unió Africana al 2001 i el debat actual sobre els Estats Units d'Àfrica són altres etapes importants en aquesta lluita. De fet, reflecteix una determinada presa de consciència per part dels dirigents africans, de que la unitat real d'Àfrica és l'únic mitjà de supervivència del continent davant als desafiaments plantejats per la globalització neoliberal. Però el debat sobre els Estats Units d'Àfrica constitueix sobretot un homenatge a Kwame Nkrumah i a tots els que compartien la seva gran visió i el seu combat per la unitat no sols dels pobles africans sinó també de la diàspora.

El rebuig unànime dels Acords de partenariat econòmic (APE) per part dels caps africans a Lisboa, els 8 i 9 de desembre de 2007 és un altre exemple de la maduresa d'un procés de ruptura amb el neocolonialisme. El rebuig dels APE ocorre en un context general on els països africans volen estrènyer les seves relacions amb altres països del Sud. Aquests últims anys, hem presenciats un apropament entre Àfrica i Xina, amb la celebració de la Cimera Àfrica/Xina (novembre 2006), entre Àfrica i Amèrica Llatina, sobretot amb Brasil, Venezuela i amb la Índia. Aquestes relacions han permès ampliar el marge de maniobra dels caps africans amb les antigues metròpolis i les institucions financeres internacionals. Sense aquest procés, el rebuig dels Acords de partenariat econòmic que volia imposar la Unió Europea hagués estat impensable.

La màxima prioritat donada a les polítiques de sobirania alimentària dins de la Comunitat d'Estats d'Àfrica de l'Oest (CEDEAO) o en països com Mali i Senegal, és un altre exemple de la conscienciació a nivell estatal. També constitueix un homenatge a la visió de Thomas Sankara.

III) Conclusió

La lluita pel Segon Alliberament d'Àfrica està en una fase avançada, i la batalla s'estén a tots els fronts. Tot i les aparences, Àfrica es troba en la via de la seva emancipació. Les convulsions actuals són les senyals anunciadores d'una Nova Àfrica que neix enmig del dolor. Els pobles africans han reprès la torxa encesa per Nkrumah, Lumumba, Sankara i demés líders i intel·lectuals africans, amb la finalitat de dur a terme la seva missió. No volen seguir acceptant que altres parlin en nom d'Àfrica i decideixin per ella. Treballen pel sorgiment d'un lideratge il·lustrat, audaç i convençut dels ideals panafricanistes per accelerar la

unitat autèntica d'Àfrica. Criden a la mobilització de les forces socials i polítiques que encarnen el canvi, entorn a la visió i als objectius mencionats.

En la seva lluita pel Segon Alliberament d'Àfrica, els pobles africans saben apreciar la solidaritat de tots els pobles del món, en particular la dels pobles europeus amb els que comparteixen innumerables llaços, teixits durant la Història.